

آغاز دهه کرامت، میلاد کریمه اهل بیت (س) و ایام ولادت

امام هشتم علی بن موسی الرضا (ع) مبارکباد

معاونت پرورشی و فرهنگی آموزش و پرورش سلسله

www.par313leh.blog.ir

زیارت فاطمه معصومه معادل و همسنگ بهشت است. (بخارالانوار، ۲۱۹: ۲۱۸)

در روایتی از امام رضا علیه السلام چنین نقل شده است:

...ای سعدا ما نزد شما قبری داریم... هر کس او را زیارت کند در حالی که حق او را بشناسد بهشت از آن اوست. (بخارالانوار، ۲۱۷: ۲۱۶)

در حدیث دیگری حضرت رضا علیه السلام فرمود:

هر کس حضرت معصومه را در قم زیارت کند، مانند آن کسی است که مرا زیارت کرده باشد. (تاسخ التواریخ، ۳۸۳)

از مرجع بزرگوار حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی (قدس سره) چنین نقل شده که فرمودند: سبب آمدن من به قم این بود که پدرم آقا سید محمود (رضوان الله علیه) بسیار علاقه مند بود که از محل قبر مطهر حضرت صدیقه کبری علیها السلام باخبر شود. برای این منظور ختم مجرب را انتخاب کرد و چهل شب بر آن مداومت نمود تا شاید به مقصود خود برسد. چهل شب سیری می‌شود، در عالم رؤیا به محضر مقدس امام امیرالمؤمنین علی علیه السلام مشرف شده، امام علیه السلام ایشان می‌فرماید: سید محمود چه حاجتی داری؟ عرض می‌کنم می‌خواهم بدانم قبر مادرم حضرت زهرا علیها السلام کجاست؟ حضرت فرموده بود: من که نمی‌توانم (خلاف وصیت آن حضرت) عمل کنم. پدرم عرض کرده بود پس من چه کنم؟ حضرت فرموده بود خداوند متعال جلال و جبروت حضرت فاطمه زهرا علیها السلام را به فاطمه معصومه علیها السلام عنایت فرموده است، هر کس بخوهد ثواب زیارت حضرت زهرا علیها السلام را درک کند به زیارت فاطمه معصومه علیها السلام برسد.

آیت الله العظمی مرعشی (قدس سره) می‌فرمودند: پدرم مرتب به من سفارش می‌کرد به زیارت حضرت معصومه علیها السلام بروم؛ من هم به خاطر همین سفارش برای زیارت حضرت فاطمه معصومه علیها السلام و حضرت ثامن الحجج امام علی بن موسی الرضا علیه السلام به ایران آمدم و با دعوت و به دنبال آن، اصرار مؤسس حوزه علمیه قم آیت الله العظمی حائری در قم ماندگار شدم. آیت الله العظمی مرعشی در آن زمان می‌فرمودند: اکنون شصت سال است که من هر روز اولین زائر آن حضرت علیها السلام (بروی از کون، ۵۷) و چنین نقل شده که مرحوم ملاصدرا هم هنگام تگارش مطالب علمی خود هرگاه با شبهه یا مشکلی روبه‌رو می‌شد کنار قبر مطهر حضرت فاطمه معصومه علیها السلام می‌آمد و پس از نماز و دعا و توسل از آن حضرت استمداد می‌جست و حاجت روا به منزل خود باز می‌گشت.

أَلَا مَنْ مَاتَ عَلَى حُبِّ آلِ مُحَمَّدٍ مَاتَ شَهِيدًا؛
آگاه باشید هر کس که با محبت آل محمد بمیرد شهید مرده است. (بخارالانوار، ۲۱۹)

شفاعت حضرت فاطمه معصومه علیها السلام

بر طبق روایات، آن بانوی عظیم الشان به دلیل تقوا و فضیلت‌های گوناگونی که داشت به مقام والایی رسید و در زمره کسانی قرار گرفت که به اذن خداوند در روز قیامت شفاعت خواهد کرد؛ در زیارتنامه‌ی آن حضرت در این باره چنین آمده است:

يَا فَاطِمَةَ اشْفَعِي لِي فِي الْجَنَّةِ فَإِنَّ لَكَ عِنْدَ اللَّهِ شَأْنًا مِنَ الشَّأْنِ؛

ای فاطمه معصومه [برای رفتن به] بهشت ما را شفاعت کن، زیرا مقام عظیمی نزد خداوند داری.

در روایت دیگری درباره‌ی فضیلت‌های آن حضرت از امام صادق علیه السلام اینگونه نقل شده است: حرم خدا مکه است، حرم رسول خدا صلی الله علیه و آله مدینه است و حرم امیر مؤمنان علیه السلام کوفه است و آگاه باشید حرم من و حرم فرزندان پس از من قم است. آگاه باشید قم کوفه‌ی کوچک ما است. بیست هشت در دارد، سه در از آنها به سوی قم گشوده می‌شود. بانویی از فرزندان من در آن جا رحلت می‌کند که نامش فاطمه دختر موسی علیه السلام است. همه‌ی شیعیان ما با شفاعت او به بهشت خواهند رفت. (بخارالانوار، ۲۱۷: ۲۱۶)

بر پایه‌ی این حدیث و احادیثی مانند آن، شهر مقدس قم حرم اهل بیت عصمت علیهم السلام است و برخی از درهای بهشت به سوی آن گشوده خواهد شد. زیرا از قم فرهنگ اهل بیت عصمت، معنویت و ارزش‌های دینی به جهان صادر خواهد شد و بزرگترین حوزه و مرکز علمی، آموزشی و تحقیقی جهان اسلام در قم قرار دارد و حضرت فاطمه معصومه علیها السلام به منزله‌ی قلب قم است. جالب است بدانیم این حدیث را زمانی امام صادق علیه السلام فرمودند که هنوز امام موسی کاظم علیه السلام به دنیا نیامده بودند.

فضیلت زیارت حضرت معصومه علیها السلام

روایات متعدّد و معتبری نیز درباره‌ی فضیلت زیارت آن حضرت آمده است: هر کس او [فاطمه معصومه علیها السلام] را زیارت کند، بهشت از آن اوست [به بهشت خواهد رفت]. (نواب الاعمال، ۸۷)

از امام جواد علیه السلام سند معتبر نقل شده است:

هر کس عمه‌ی مرا در قم زیارت کند، بهشت از آن اوست. (کامل الزیارات، ۳۴۴)

امام صادق علیه السلام فرمود: حرم ما اهل بیت قم است و بانویی از تبار من در آن شهر مدفون خواهد شد که نامش فاطمه است، هر کس او را زیارت کند، بهشت بر او واجب می‌شود. (کامل الزیارات، ۳۴۴)

در کتاب تاریخ قم از قول امام صادق علیه السلام چنین نقل شده است:

اول ذیقعدہ

سالروز ولادت فرخندہی حضرت فاطمہی معصومہ علیہا السلام بر محبان آن وجود عالی مقام خجسته و مبارک باد

مفہوم و ازہی معصومہ علیہا السلام

بر طبق برخی از روایات امام موسی کاظم علیہ السلام نام چهار تن از دختران خود را فاطمه نامید. فاطمہی کبری، فاطمہی وسطی، فاطمہی صغری و فاطمہی آخری. فاطمہی معصومہ علیہا السلام همان فاطمہی کبری است که در شهر مقدس قم مدفون است. نام حضرتش "فاطمہ" و مهمترین لقب مبارکش "معصومہ" است. "معصومہ" یعنی زنی که حریم حرمت‌های الهی را پاس می‌دارد و وارد عرصہی ویرانگر گناه و غضب الهی نمی‌شود. بر پایہی برخی از روایات این لقب را حضرت رضا علیہ السلام به مناسبت بیان فضیلت زیارت مرقد مطہرشان قائل شده فرموده‌اند:

مَنْ زَارَ الْمَعْصُومَةَ بِقَمٍ كَمَنْ زَارَنِي؛

هر کس [فاطمہی] معصومہ را در قم زیارت کند مانند کسی است که مرا زیارت کرده است. (تاریخ التواریخ ۲/۸۳)

چگونگی هجرت حضرت معصومہ علیہا السلام

فاطمہی معصومہ علیہا السلام بیش از ده سال از عمر شریفش نگذشته بود که پدر بزرگوارش توسط هارون به شهادت رسید و این بانوی یگانه‌ی زمان از نعمت حضور پدر محروم شد. اگرچه در زمان حیات پدر نیز در فراق او شکیبایی می‌ورزید. در طول این مدت آن حضرت در دامن پرمهر مادر عظیم‌الشان یعنی نجمه خاتون و برادر بی‌همتایش امام رضا علیہ السلام پرورش یافت. فاطمہی معصومہ دومین فرزند نجمه خاتون بود که خداوند پس از تولد حضرت رضا علیہ السلام به او عنایت فرموده بود.

به هر حال پس از شهادت امام موسی بن جعفر علیہ السلام فاطمہی معصومہ علیہا السلام ذیل عنایت و هدایت برادر والا قدرش حضرت امام رضا علیہ السلام مسیر کمال علمی و معنوی را بنابر استعداد و ارادت‌ی که داشت می‌پیمود. پس از عزیمت حضرت رضا علیہ السلام به ایران، آن حضرت نامه‌ای به خواهرش نوشت و به غلامش دستور داد در هیچ منزلی توقف نکند تا هر چه سریع‌تر نامه را به فاطمہی معصومہ علیہا السلام برساند. فاطمہی معصومہ به مجرد دریافت نامه خود را آماده سفر ساخت و با گروهی از برادران و برادرزادگان طبق درخواست حضرت رضا علیہ السلام شور و شوقی توصیف‌ناپذیر راهی خراسان شد. (من لا یحضره الفقه ۴/۶۱۱)

چون کاروان آنان به شهر ساوه رسید، نیروهای نظامی ساوه به کاروان حمله‌ور شدند و مردان کاروان را به شهادت رساندند. بر پایہی برخی گزارش‌ها چون فاطمہی

معصومہ علیہا السلام بیکرهای غرق به خون ۲۳ تن از عزیزان و نزدیکان خود را مشاهده کرد به شدت دل شکسته و محزون و در نتیجه بیمار شد. (ریاض الصاب ۱/۱۴۲) و چنین نقل شده که حضرت معصومہ علیہا السلام وقتی در ساوه مریض شد به همراهان خود فرمود مرا به قم ببرید، زیرا از پدرم شنیدم که فرمود: قم مرکز شیعیان ما خواهد بود. (دوبھی آل معتمد، ۱/۲۷)

اقامت ۱۷ روزہی حضرت معصومہ علیہا السلام در قم

مردم مؤمن قم هنگامی که از این فاجعہی دلخراش آگاہ شدند شتابان به سوی ساوه شتافتند و حضرت معصومہ علیہا السلام را - گروه فراوانی از مؤمنان سواره و پیاده - در اوج احترام با کجاوه به قم آوردند و ناقہی حامل حضرتش در محلی که امروز "میدان میر" نامیده می‌شود زانو بر زمین زد و آن حضرت را به منزل موسی بن خزرچ بردند و بیماری ایشان ۱۷ روز به طول انجامید و پس از ۱۷ روز روح بلندش به ملکوت اعلی پیوست. این طور نقل شده که حضرت طی این مدت پیوسته به عبادت و راز و نیاز با خداوند متعال مشغول بود. خانہی موسی بن خزرچ به احترام اقامت ۱۷ روزہی فاطمہی معصومہ علیہا السلام به مدرسه تبدیل شد و آن را مدرسه "سنتیہ" نامیدند و محل عبادت آن حضرت به "بیت‌النور" شهرت یافت که هم اکنون زیارتگاه مؤمنان و محبان آن بانوی عالیقدر و بافضیلت است.

در مدت اقامت کوتاه آن حضرت در قم، زنان گروه‌گروه به دیدار ایشان می‌شتافتند. پس از رحلت آن بانوی عظیم‌الشان مردم قم با تجلیل فراوان بیکر پاکش را تشییع کردند و تصمیم گرفتند حضرت را در باغ "بابان" به خاک سپارند. از ایسترو پس از مشورت به دنبال پیرمرد پرهیزگاری که "قادر" نام داشت فرستادند تا وارد قبر شود و آن حضرت را دفن کند. ناگهان مردم دیدند از جانب سَنَزَار دو سواره که نقاب بر چهره زده‌اند به سرعت به سوی آنان می‌آیند، آنان به جنازه نزدیک شدند، یکی به درون قبر رفت و دیگری بیکر مطہر حضرت معصومہ علیہا السلام برداشت و به او داد و مراسم دفن را به طور کامل انجام دادند و بی آن که با کسی سخنی بگویند بر اسب‌های خود سوار شدند و از محل دور شدند. (بحار الوصیاء ۱/۲۸۱-۲۸۰)

برخی از اهل نظر معتقدند این دو سوار حضرت رضا و فرزندشان جوادالائمه علیہ السلام بوده‌اند که با اعجاز، خود را به او رساندند. همان‌طور که حضرت موسی بن جعفر علیہ السلام برای اقامہی نماز بر بانو شطیطه و شرکت در مراسم دفن و کفن ایشان از مدینه به نیشابور آمد. (زندگانی کریمی اهل بیت ۱/۱۴۶)

فضائل حضرت فاطمہی معصومہ علیہا السلام

آن حضرت از فضیلت‌های خاصی برخوردار است. در زیارتنامه‌ی ایشان در این باره چنین آمده است:

فَإِنَّ لَكَ عِنْدَ اللَّهِ شَأْنًا مِنَ الشَّأْنِ؛

همانا شما (بانوی بزرگوار) نزد خداوند متعال از مقام و منزلت عظیمی برخوردارید.

یکی از والاترین عناوینی که نشان دهنده‌ی بلندی مرتبہی علم و آشنایی عمیق کریمہی اهل بیت علیہم السلام با معارف بلند اسلام و مکتب حیات بخش تشییع است؛ "محدثہ" بودن آن حضرت می‌باشد که بزرگان علم حدیث، احادیث و روایات رسیده از آن حضرت را در کتاب‌های خود نقل نموده‌اند. روایاتی که به خاطر داشتن مضمون ولایی خود شاهد صدقی بر ولایت محوری بودن آن محدثہی آل طه و عالمہی آل محمد علیہم السلام می‌باشد که در جای خود این روایات ذکر خواهند شد.

نقل شده: گروهی از مردم قم به مدینه آمدند و به خانہی امام کاظم علیہ السلام رفتند، وقتی به خانہی آن حضرت رسیدند متوجه شدند امام علیہ السلام در منزل حضور ندارند. نامه‌های مردم را که حاوی پرسش‌های دینی بود به منزل حضرت دادند و پس از چند روز برگشتند و پاسخ نامه‌ها را از دختر فاضلہی آن حضرت (فاطمہی معصومہ علیہا السلام) دریافت کردند و با شادمانی راهی وطن شدند. در مسیر خود به طور اتفاقی با امام کاظم علیہ السلام برخورد کردند و ماجرا را به عرض آن حضرت رساندند، آن حضرت نامه‌ها را از آنان گرفته، مطالعه کردند. پاسخ‌هایی را که فاطمہی معصومہ علیہا السلام با دقت و درستی نوشته بودند تحسین کردند و سه بار فرمودند:

فِداها أبوها؛ پدرش فدایش باد. (کریمی اهل بیت ۳/۳۴)

جواب‌های علمی حضرت معصومہ علیہا السلام به نامه‌های مردم قم در زمانی انجام شد که سن ایشان بسیار کم بود. از آن حضرت روایات متعددی نیز نقل شده است که به دو نمونه‌ی آن اشاره می‌شود. این روایت را غیر از علمای شیعه چهار تن از محدثان بزرگ اهل سنت نیز نقل کرده‌اند. (الحدید ۳/۶۱۱)

فاطمہی معصومہ، زینب و ام کلثوم علیہم السلام از دختران موسی بن جعفر علیہ السلام روایت کرده‌اند از فاطمه دختر امام صادق علیہ السلام او روایت کرده است از فاطمه دختر امام باقر و ایشان از فاطمه دختر امام سجّاد و آن بزرگوار از فاطمه و سکینه دختران امام حسین علیہ السلام و آنان از ام کلثوم دختر فاطمہی زهرا علیہا السلام و ایشان روایت کرده است که مادر فاطمہی زهرا علیہا السلام فرمود:

أَسْبَبْتُمْ قَوْلَ رَسُولِ اللَّهِ يَوْمَ غَدِيرِ خُمٍ مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاهُ وَ قَوْلُهُ أَنْتَ مِنِّي بِمَثَلِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى؛

آیا فراموش کردید سخن رسول خدا را در روز غدیر خم که فرمود: هر کس من مولا و رهبر او هستم، پس علی مولا و رهبر اوست و نیز به علی فرمود:

نسببت تو به من مانند نسبت هارون به موسی - علیہ السلام است. (الحدید ۳/۶۱۱)

و حدیث دیگری از حضرت فاطمہی معصومہ علیہا السلام (مشابه اسناد فوق) نقل شده است که حضرت زهرا علیہا السلام به نقل از رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

